BELA HIŠA

Pisarna podpredsednika

Za takojšnjo objavo

22. oktober 2009

GOVOR PODPREDSEDNIKA BIDENA O AMERIKI, SREDNJI EVROPI IN PARTNERSTVU ZA 21-TO STOLETJE

Osrednja univerzitetna knjižnica
Bukarešta, Romunija

PODPREDSEDNIK BIDEN: Hvala gospod veleposlanik, direktor, gospod župan, bivši predsedniki, s katerimi sem že imel čast srečati v preteklosti. Lepo je, da sem zopet v Romuniji. In, gospod župan, kot temu rečemo v Ameriki, hvala za potni list za prihod v vaše mesto. To zelo cenim.

Kakšen veličasten forum, kakšen veličasten forum. Vsem študentom pa pravim, hvala vam. V čast mi je, da sem tukaj.

Dame in gospodje, v čast mi je, da sem zopet v Romuniji. To ni moje prvi obisk in, če bo Bog dal, tudi ne zadnji. In lepo se je vrniti v srednjo Evropo, da bi lahko obeležil izredno obdobje sprememb. Pred dvajsetimi leti je svet gledal z globokim spoštovanjem in občudovanjem, ko so moški in ženske na celotnem področju pretrgali svoje okove zatiranja in nastopili kot svobodni ljudje.

Resnično si je težko zamisliti, da je bila ta čudovita knjižnica leta 1989 prizorišče težkih bojev. Ogledoval sem si slike, na katerih se je videlo, da so bili tanki nameščeni zunaj. Dame in gospodje, ko je streljanje prenehalo in ko se je dim razkadil, je bila fasada tega poslopja zaznamovana od granat in strelov. Zgorelo je petsto tisoč knjig, del vaše zgodovine in dediščine. Samo nekaj ulic stran, na Univerzitetnem trgu, so streli zadeli nekaj mladih braniteljev. Vendar pa sta prevladala njihova

pogum in prepričanje, kar je, kot upam in vem, postavilo zgled za vse vas, ki ste sledili.

Ko je bila železna zavesa dvignjena in ko je padel berlinski zid, je njunem mestu pričela rasti demokracija, ki si jo že dolgo časa zaslužite.

Celotno Evropo je preplavil nov občutek priložnosti, ki je dal zagona celotni regiji, moralno spodbudil celino in dobesedno navdihnil svet. Zgodba svobode - vaša zgodba – je eden izmed največjih dosežkov v moderni zgodovini. Pomembno je, da proslavimo ta izreden – ta izreden dogodek. Pomembno pa je tudi da se spomnimo, kako zelo je v zadnjih 20 letih napredovala srednja Evropa.

V začetku moje kariere na položaju senatorja Združenih držav, takrat sem bil še mlad senator, sem v srednjo Evropo pripeljal svoja dva, takrat še mlada, najstniška sinova. Takoj sem ju odpeljal v Dachau, da bi lahko videla, kaj najhujšega so zmožni narediti moški in ženske, obenem pa tudi razumela, kaj najboljšega so zmožni narediti.

Odpeljal sem ju do Berlinskega zidu in šli smo skozi mejni prehod Check Point Charlie, tako da se bosta lahko do konca življenja spominjala, da svoboda, ki se nam včasih zdi nekaj normalnega, ni bila ob rojstvu podarjena pravica za milijone ljudi te celine.

In danes sem zopet v srednji Evropi in Romuniji, in to ne samo v uradno delegacijo Združenih držav, temveč tudi s svojo 11-letno vnukinjo, Finnegan Biden. Vstani Finnegan! Rad bi, da te ljudje vidijo. (aplavz) In mojo hčerko Kathleen Biden. Kathleen, ali bi lahko prosim vstala? Vem, da te bom spravil v zadrego. (aplavz).

S seboj sem ju pripeljal zato, ker hočem, da bi razumeli, še posebej moja vnukinja – kot je to spoznal moj sin – da bi iz prve roke videli in razumeli zgodbo te regije in tega kontinenta. Moja vnukinja obiskuje muzeje in spomenike, ki obeležujejo nemirne dogodke 20-tega stoletja na Poljskem, tukaj in v Češki republiki.

S svojimi mladimi očmi je v ljudeh in živahnem utripu vaših mest in ulic videla neverjetne možnosti tega 21-tega stoletja. Priča je pomembnemu dejstvu: da resnična potrditev leta 1989, resnična zgodba vaše dežele in tega

področja ni toliko v tem, kaj ste podrli, temveč veliko bolj v tistem, kaj ste izgradili.

Tisti od nas, ki vemo o prelivanju krvi in borcih za svobodo na Madžarskem; tisti, ki so občutili ledeni konec tople pomladi leta 1968 na trgu Venčeslava v Pragi; tisti, ki so ustavili delo v ladjedelnicah v Gdansku leta 1980; tisti, ki so tukaj v Romuniji prestali najbolj brezobzirno totalitarno diktaturo v drugi polovici 20-tega stoletja v Evropi. Nihče se ni boril le proti nečemu, temveč se je boril tudi za nekaj: za vlado, ki bo odgovarjala na potrebe svojih ljudi; za bolj tolerantno družbo, ki bo zgrajena na podlagi spoštovanja in dostojanstva; za svobodo misli, verovanja in uresničevanja sanj.

Pričeli ste z uresničevanjem sanj, katere so pred dvajsetimi leti sanjali le najbolj pogumni: o celoviti in svobodni Evropi, zasidrani v evropsko-atlantskih institucijah NATA in Evropske Unije.

Mi Američani smo izredno ponosni, da smo lahko bili vaši partnerji v miroljubnem ponovnem združevanju Evrope. Naj citiram, kaj je letos spomladi na predvečer vrha držav NATA poudaril predsednik Obama: "ta skupna zgodovina nas navdaja z upanjem – vendar pa nas ne sme uspavati. Ta generacija ne sme stati pri miru".

Ne moremo stati pri miru, ker se sedaj soočamo z novim obdobjem sprememb – in izzivov - gospodarsko krizo, ki je prizadela vse preveč ljudi in načela njihovo zaupanje; vojno v Afganistanu, ki traja že osem let in novimi silami, ki oblikujejo to novo stoletje. Te nove sile med drugim vključujejo širjenje orožja za množično uničevanje in nevarnih bolezni; naraščajoči prepad med bogatimi in revnimi; medetnična sovraštva in propadle države; čedalje hitrejše segrevanje planeta in negotovo oskrbovanje z energijo, hrano, vodo; izziv svobodi in varnosti, ki ga predstavlja radikalni fundamentalizem.

Sem prihajam s preprostim sporočilom: Združene države in Evropa, celovita in združena Evropa, se bodo skupaj zoperstavile tem izzivom. Nobeno prazno govorjenje, nobeno izkrivljanje dejstev ne more zanikati neizpodbitne resnice: Združene države so privržene našemu zavezništvu z Evropo, temelju ameriške zunanje politike že več kot 60 let. Mi smo še bolj privrženi zato, ker so se naši evropski partnerji razširili in okrepili. Prepričani smo, da brez vas mi,

Združene države, ne moremo uspeti v celoti. In, oprostite mojemu mnenju, toda mislim, da tudi vi ne morete v celoti uspeti brez nas.

Vem, da nekateri v srednji Evropi gledajo na probleme in odgovornosti, ki jih imajo Združene države po vsem svetu in prihajajo do zaključka, da nismo več osredotočeni na to področje sveta. Dejstvo pa je, da prav zaradi naše globalne odgovornosti ter vaših naraščajočih zmožnosti in vaše pripravljenosti, da prevzamete te odgovornosti skupaj z nami, mi sedaj, bolj kot kdajkoli prej, cenimo naše partnerstvo s srednjo Evropo in Evropo. To je ravno obratno.

Skupaj nosimo odgovornost in moramo izpolniti obljube. Te odgovornosti so sedaj večje, obljube pa bolj pomembne. Vidimo, kako je srednja Evropa dorasla temu trenutku in se odziva na pozive za vodenje glavnih regionalnih in mednarodnih institucij. Ali bi si lahko pred 20-timi leti zamislili predsedstvo Evropskega parlamenta, vodenje UNESCA, predsedovanje Svetu Evrope, sodnike Evropskega sodišča, komisarje Evropske komisije. Prišel je čas srednje Evrope in dokazali se, da ste pripravljeni na naše skupne izzive ter da ste voljni, da se soočite z njimi neposredno in da ste zmožni, da jih na koncu premagate.
Zaradi vsega tega v Ameriki ne razmišljamo več v smislu tega, kaj lahko mi storimo za srednjo Evropo temveč, kaj lahko storimo skupaj s srednjo Evropo.

Kar pa je najbolj pomembno je, da nas vežejo skupne vrednote in skupna privrženost zaščiti teh vrednot, kadarkoli in kjerkoli se le-te ogrožene.
NATO je temelj te privrženosti. Eden od največjih dosežkov moje kariere na mestu senatorja je bilo vodenje prizadevanj za razširitev NATA v srednjo Evropo. Dejstvo je, kot se boste spomnili gospod predsednik, da sem predlagal, da bi bila Romunija v prvem krogu širitve. Za to, da bi bila vključena v prvi krog širitve, sem se boril do samega konca. Hvala, da sem po vaši zaslugi izgledal tako daljnoviden, dobro ste opravili delo.

Kot je dejal predsednik Obama, naše stališče je, da ni starih članic, oziroma novih članic – obstajajo samo članice kot take. V skladu s 5. členom predstavlja napad na eno članico napad na vse. Naše države povezuje ameriška privrženost evropski varnosti – in evropska privrženost ameriški varnosti, kar je bilo tako odločno izkazano po 11.

septembru, ko je bil prvič uveljavljen 5 člen, ne da bi mi zaprosili za to.

Danes nosimo težko breme odgovornosti, naši sinovi in hčere, kot moj sin, služijo drug ob drugem v Afganistanu, Iraku in na Balkanu. Iz tega razloga – zaradi poguma naših prijateljev in zaradi njihovih žrtev, so ameriški ljudje hvaležni.

Naše zavezništvo je bilo zgrajeno na podlagi posvetovanj in sodelovanja pri kolektivni obrambi. To je vse, kar šteje. Vendar pa s tem, ko se soočamo z novimi grožnjami, potrebujemo novo vizijo, da se jim zoperstavimo in nove zmogljivosti, da bi bili uspešni.

Zato je odločitev o oblikovanju, kot mi to imenujemo, strateškega koncepta za NATO zelo pomembna – in zato je tako nujno potrebno, da se v tem procesu slišijo glasovi iz srednje Evrope.

Dober primer, kako vse to deluje, je naše partnerstvo pri novem pristopu k raketni obrambi. V 20-tem stoletju je bil NATO uspešno pripravljen na obrambo ozemlja zavezništva pred zelo realno sovjetsko nevarnostjo na, kot smo to imenovali takrat, "centralni fronti", ki je razdeljevala Evropo. Danes pa se povečuje nova grožnja, ki bi lahko dosegla vse naše evropske zaveznike preden bi dosegla Združene države. To grožnjo predstavljajo balistične rakete – balistične rakete kratkega in srednjega dosega – tehnologija, ki se je po koncu hladne vojne razširila v mnoge nove in manj stabilne države. Ta tehnologija, skupaj s širjenjem jedrskega znanja in izkušenj, predstavlja resno grožnjo za vse nas.

Odločeni smo, da zagotovimo, da bodo naše zaveznice v NATU deležne zaščite, ki jo potrebujejo – kajti to je naša slovesna dolžnost v skladu s 5. členom. Če vzamemo v obzir dejstvo, kako se je razvila ta grožnja in kako se je izboljšala naša tehnologija, Združene države menijo, da obstaja boljši način za obrambo pred balističnimi raketami, kot pa pristop, ki smo ga imeli do pred nekaj leti.

Ta fazni pristop prilagajanja, ki ga predlagajo Združene države, je priredil svoj design zato, da bi se naraščajoči nevarnosti Evropi zoperstavil z dokazano tehnologijo, ki bo pokrivala večji del Evrope – vključno s srednjo Evropo – in bo bolj učinkovit, kot pa je bil prejšnji pristop.

Ta pristop se postavlja po robu dandanašnjim grožnjam in nam omogoča, da okrepimo našo zaščito pred nevarnostim v daljni prihodnosti. Njegova prožnost nam bo omogočila, da se prilagodimo, če se bo grožnja spremenila. Sam njegov obstoj pa bo odvračal tiste, ki morda mislijo groziti, oziroma hočejo napasti naše sile, oziroma naše zaveznike v Evropi – ter jih bo obranil, naše prijatelje v Evropi, če odvračanje ne bo uspešno. Enostavno povedano, naš načrt raketne obrambe pomeni večjo varnost za Evropo in večjo varnost za Ameriko.

Nekateri, kar je morda celo razumljivo, so prišli do zaključka, da je do tega novega pristopa k raketni obrambi prišlo z namenom, da se utiša Rusijo na račun srednje Evrope. To sploh ni res. To je popolnoma napačno. Pri raketni obrambi ne gre za Rusijo. Naš pristop so utemeljevale varnostne zahteve Združenih držav in NATA. Pika.

Res pa je, da si prizadevamo okrepiti naše odnose z Rusijo. Prepričani smo, da bodo bolj konstruktivni odnosi z Rusijo koristili nam vsem. Vendar pa nismo naivni. Res je, da imamo z Rusijo nekaj skupnih interesov: zmanjšanje zalog jedrskega orožja; zavarovanje ranljivega jedrskega materiala; stabilizacijo Afganistana; preprečevanje, da bi Iran pridobil jedrsko orožje.

Še naprej pa se z Rusijo razhajamo v osnovnem načelu. Februarja sem v nemškem Munchenu, v prvem večjem govoru naše administracije v zvezi z zunanjo politiko, očrtal našo zunanjo politiko in sem jasno naznanil naša temeljna načela. Združene države so proti načelu iz 19-tega stoletja o sferah vpliva. Mi tega ne bomo tolerirali. In v to nas ne bo nihče prislil.

Zavzemamo se za pravice suverenih demokracij, da sprejmejo lastne odločitve in da izberejo svoja lastna zavezništva, ne da bi imela katera koli država pravico veta na te odločitve. Nikoli ne bomo sprejeli kupčije o ničemer in z nikomer za vašim hrbtom. Načelo, katerega se držimo, je jasno: ničesar o vas brez vas. Rad bi še poudaril, poglejte naša dosežke v preteklosti.

V zadnjih dveh letih smo spoznali, da se vezi med nami krepijo, s tem ko se svet okoli nas zožuje. Vsi mi smo partnerji v današnjem globalnem gospodarstvu. Zaradi tega

smo sodelovali z našimi evropskimi partnerji, Mednarodnim denarnim skladom in Svetovno banko da bi zagotovili mednarodno pomoč vašim gospodarstvom, še so jo potrebovala.

Zato je tako razveseljivo videti, koliko izmed vas je uspešno prestalo to svetovno recesijo – in ste pripeljali vaše države nazaj na pot v smeri okrevanja.
S skupnim prizadevanjem lahko iz te krize potegnemo lekcijo, ki nam bo pomagala položiti temelje za obnovitev gospodarske rasti in prosperitete.

Ena od pridobljenih izkušenj je potreba po skupnem prizadevanju za zagotovitev bolj varne prihodnosti v zvezi z energijo. Potrebujemo trajnostno energetsko varnost, ki vključuje diverzifikacijo dobav in tranzitnih poti, modre investicije v ukrepe v zvezi z klimatskimi spremembami. Povezave med evropskimi državami ne bi smele obstojati samo skozi evropske države. Tukaj, na tem področju – zaradi zgodovine, geografije in nujnosti – so države srednje Evrope dobro plasirane, da vodijo vso Evropo.

Dame in gospodje, na koncu bi rad spregovoril nekaj o vodstvu na področju, kjer so države v tej regiji enkratno usposobljene: spodbujanje demokracije. Mislim, da so Američani upravičeno ponosni, da ljudje po vsem svetu občasno gledajo na naš zgled in iščejo naše vodstvo. Dejstvo pa je, da ste vi in ne mi, zgled za milijone – ne mi, vi – Romunija in druge srednje-evropske države. Zgled, ki ste ga dali pred 20 leti, je navdihnil svet. Vodstvo, ki ga boste prevzeli v naslednjih dvajsetih letih, lahko doseže še več – s tem da spodbuja, podpira in utrjuje mlade demokracije v srednji in vzhodni Evropi.

V vzhodni Evropi so še vedno države, ki se borijo za vzpostavitev trdnih demokracij in vibrantnih tržnih gospodarstev. Vi ste najbolj primerni, da se obrnejo na vas. Kdo je bolj primeren kot države srednje Evrope, ki so pred 20 leti nastopile s takšnim pogumom in odločenostjo in so dosegle takšen trajni uspeh? Vi lahko pomagate pri usmerjanju Moldove, Gruzije in Ukrajine na pot trajne stabilnosti in blagostanja. Čas je, da vodite vi. Armenija, Azerbejdžan in Belorusija lahko potegnejo korist iz vaših lastnih izkušenj. Vzhodna partnerska iniciativa Evropske unije je dober primer, kako lahko spodbudite ta prizadevanja. Mi pa bomo vaši partnerji v prizadevanjih za uresničitev obljub iz leta 1989. Vašo vodstvo mora biti pogumno, vaš glas mora biti močan.

Star romunski pregovor pravi: "Najcenejši je nasvet. Najbolj dragocen pa je dober zgled". Pred 20 leti so ljudje srednje Evrope vzeli v svoje roke svetovno zgodovino in jo z močjo svoje volje preusmerili – na pot svobode, pravice in poštenosti. Upanje na vaš uspeh je bilo majhno. Zgodovina nas uči, da je uničenje starih zatiralskih režimov lažje, kot pa izgradnja novih, cvetočih demokracij. Uresničili ste obljubo vaše revolucije. Sedaj imate priložnost, da pomagate drugim, da storijo isto.

Ko je pred 20 leti v našem Kongresu govoril Vaclav Havel, je omenil poseben občutek sočutja in domišljije, ki si ga delijo ljudje srednje Evrope. Leta podjarmljenja, je dejal, "so nam dala, čeprav ne namenoma, nekaj pozitivnega: posebno zmožnost, da lahko vidimo dlje, kot pa nekdo, ki ni šel skozi to bridko izkušnjo. Nekdo, ki se ne more premakniti in živeti normalnega življenja, ker je ujet pod skalo, ima več časa za razmišljanje o upanju kot pa nekdo, ki kaj takšnega ni izkusil". Prav je imel.

Sedaj ste svobodni, da uresničujete ta upanja in to tudi delate. Prepričan sem, da lahko vsi skupaj usmerimo to upanje, ki si ga delimo, v zgodovino, na katero bomo lahko ponosni. To je ta trenutek, Študentje, če smo pametni, pogumni in če bomo imeli srečo, boste lahko povedali vašim vnukom, da ste bili prisotni pri kreaciji nove Evrope, nove varnosti, novega obdobja miru, ker ste bili dovolj pogumni, da ste izkoristili ta trenutek. Bodite taki kot tisti iz leta 1989. Bodite pogumni. Prevzemite vodstvo. Imate zgodovino in imate tradicijo. Vi lahko napravite ogromne spremembe. In mi vam bomo stali ob starni.

Dame in gospodje, hvala za pozornost. Naj Bog blagoslovi Ameriko in njene zaveznike. In naj Bog varuje vse naše vojake, ki so izpostavljeni nevarnosti. Hvala lepa. V čast mi je bilo, da sem tukaj. (aplavz).